

RECERCA

84

GUILLEM ROVIROSA

Llorenç Sagalés

GUILLEM ROVIROSA

LLORENÇ SAGALÉS

Guillem Rovirosa i Albert és un personatge català que va viure la primera meitat del segle XX. El contemplarem en tres aspectes. El primer, quin era el context social i espiritual de finals del segle XIX i de tota la primera meitat del segle XX. El segon aspecte serà agafar el seu itinerari biogràfic, veure algunes dades de la seva vida i de la seva acció més important, i el tercer aspecte serà agafar alguns trets fonamentals del missatge que ha aportat, i quin és el seu pes específic que podem aprofitar nosaltres per a la nostra vida personal.

Context

Guillem Rovirosa ha vingut al món i ha crescut en un temps convuls i bastant crispat. Des de finals del segle XIX hi ha dos grans temes molt interrelacionats que estaven agitant els esperits i els cossos dels europeus. Per un cantó, una descristianització galopant, d'un món que ja no tenia l'Església com a interlocutora, i que havia perdut el sentit del sobrenatural. Això ja passa en l'últim quart del segle XIX a bona part d'Occident. Per un altre, l'esclat irresistible de la qüestió social, amb masses creixents de treballadors que eren llençats a la misèria de les perifèries urbanes pel liberalisme econòmic dominant.

A les Espanyes es viu, mentrestant, una polarització de clericalisme i d'anticlericalisme molt accentuats, que traspasarà a la Setmana Tràgica (1909) i travessarà la trista guerra civil (1936-1939).

Però en molts països europeus, el combat veritable, malgrat les aparences, ja no és contra l'Església, és contra Déu. La dificultat està no en l'antitestimoni de l'Església, les seves grandeses o misèries, sinó que el que s'està intentant eclipsar i esborrar de l'escenari és Déu, en aquest moment a Occident.

El capitalisme industrial i financer estava generant una acumulació escandalosa de beneficis en poques mans, al preu d'una desigualtat perversa en la seva distribució.

La pobresa i la manca de recursos públics (sanitat, habitatge, educació...) sobretot en els suburbis i a les grans ciutats, estaven suscitant, des de feia dècades, una infinitat de conflictes i de revoltes socials. Per això, no és estrany que el pas del segle XIX al segle XX estigui travessat per mil moviments anarquistes, cooperativistes o marxistes que intenten canalitzar políticament aquest malestar, aquesta desesperança. Ho fan sense Déu, amb una Església perplexa, bastant a la defensiva, que s'havia anat quedant sense prestigi, ni autoritat, ni poder, i que se sentia desbordada per uns esdeveniments i transformacions que no entenia. Pensem que, encara que sembli molt lluny, la pèrdua dels Estats Pontificis (a Itàlia tenien regions senceres que eren pròpies) no es dona fins al 1870, fa tot just cent cinquanta anys. I el reconeixement o gratificació d'això no arriba fins al 1929 en els Pactes del Laterà, i queda el Vaticà com un estat reduït a la mínima expressió. Això venia després d'haver tingut mils i mils de quilòmetres quadrats. Això passa relativament fa poc, històricament parlant, a finals del XIX i principis del XX.

És veritat que la segona meitat del segle XIX està farcida, també al nostre país, d'una plètor de sants fundadors de congregacions religioses, per exemple les Vedrunes. N'hi ha un munt de sants i santes que van donar un molt bon testimoni aollint malalts, pobres i a tots els marginats d'una societat molt autosuficient i arrogant, que anava deixant marginats pel camí. Però també és cert que la gran majoria dels catòlics, fins i tot els més generosos, només van saber oferir mesures particulars, sovint molt paternalistes i reformistes, moltes obres de misericòrdia carregades de bones intencions però gairebé mai sense una visió de conjunt ni capacitat d'anàlisi crítica de la tempesta que anava a venir.

Per això, no sorprèn una afirmació que Guillem Rovirosa citarà en algunes ocasions, l'afirmació adolorida d'un Papa del segle XX, Pius XI, als anys 30, quan diu: «L'Església va perdre la classe obrera en el segle XIX». Aquesta és ja una constatació assumida pel món de Roma als anys 30.

A un esplèndid professor d'antropologia filosòfica que vaig tenir, que ja és mort, mossèn Via Taltavull, un home molt feréstec, molt capaç de sintetitzar idees, li agradava dir, aprofitant la citació de Pius XI, que: «L'Església, al segle XIX, vam perdre els obrers. En el XX hem perdut els joves. Ai en el XXI quan perdem les dones!». Era una fera mossèn Via. Això ho deia als anys 80 del segle passat.

De fet, el primer document oficial de la Doctrina Social de l'Església, la *Rerum Novarum*, del Papa Lleó XIII, és del 1891. El primer document de reflexió social de l'Església, en el món modern, no apareix fins vint-i-cinc anys després del primer volum de «El Capital» de Marx. Un quart de segle. És molt temps. Arriben molt tard aquestes reflexions. Però arriben. L'Església funciona com els elefants.

Tota aquesta efervescència econòmica i social va acompanyada d'una revolució científica, sobretot en biologia, l'evolucionisme darwinian, i en la física, la mecànica quàntica, teories de la termodinàmica, i la nova relativitat..., que representen un veritable canvi de paradigma. Passem de Newton a Einstein, de la física newtoniana a la física relativista d'Einstein.

La crisi modernista al si de l'Església a principis del segle XX va ser importantíssima. Era el testimoni senzill de la difícil confrontació entre la tradició catòlica, un dogma, una moral, a la vegada també un estudi bíblic, una contemplació

de la Sagrada Escripura determinada..., la confrontació de tot això amb la ciència moderna, tant les descobertes hermenèutiques de com analitzar els textos, la concepció del món que hi havia sobre la creació, sobre el big bang...

Enmig de tot això es dona la conquesta de les colònies en tot el món subdesenvolupat a la recerca de matèries primes i de recursos naturals que estava fent el capitalisme occidental imperialista, en el pas del XIX al XX.

La pobreta Església catòlica que es troba Guillem Rovirosa, quan ell neix al 1897, per tant, comença a ser conscient, i no per gust, de la fi de la Cristiandat. El món ja no és cristià. L'Església catòlica té consciència en aquell moment que la Cristiandat tal com s'havia assumit, l'extensió d'una sèrie de valors cristians, també socials en el món, ha passat a millor vida.

Per sort, a finals del segle XIX, han anat apareixent moviments renovadors en el si del cristianisme: el moviment bíblic, el renaixement patrístic i ecumènic, la recuperació dels grans autors cristians dels primers cinc o sis segles del cristianisme.

La renovació teològica i espiritual, la renovació litúrgica...: aquests moviments no són aleatoris i no sorgeixen per casualitat, però apareixen al segle XIX, juntament amb la renovació dels documents socials de l'Església. Sense aquesta renovació de finals del XIX nosaltres no estaríem on estem, podem estar segurs, perquè han fecundat extraordinàriament, però a llarg termini, el que ells, en aquells moments, van fer i van sembrar. Això donarà fruit a mitjans del segle XX. I Guillem Rovirosa és un fruit d'aquests moviments del XIX.

Però una mica abans, a principis de segle, la sensació de fragilitat eclesial era molt gran i portava, més aviat, al seu replegament davant d'un món canviant que prescindia de la fe i que cercava l'espiritualitat a qualsevol lloc menys a l'Església. Rovirosa coneixerà en vida seva dues guerres mundials, la crisi econòmica mundial de 1929 amb una pobresa aclaparadora com a conseqüència, la guerra civil espanyola, els feixismes i comunismes de tots els colors..., tot això ho coneix amb una Església delmada, ferida, que té prou feina en establitzar-se i veure què està passant però, això sí, a la recerca de la renovació evangèlica. I Rovirosa s'ho plantejarà com un pobre entre els pobres.

Itinerari espiritual de Guillem Rovirosa (1897-1964)

Rovirosa va néixer a Vilanova i la Geltrú, a la província de Barcelona, un 4 d'agost de 1897, i és el darrer de tres fills. Als pocs mesos de néixer, la seva mare va quedar afectada per una paràlisi total i la família s'hagué de traslladar a una petita finca que tenien a uns quants quilòmetres i no van retornar a Vilanova fins al cap d'uns anys (1904), quan en Guillem ja té set anys. Però bastant aviat, al 1906, quan té nou anys, mor el seu pare, pel qual sentia fascinació. Guillem cursa el batxillerat als Escolapis d'intern i, en acabar, l'any 1914, quan té disset anys, hipersensible a les qüestions científiques i tècniques, com tot noieta de la seva època, comença els estudis de preparació d'enginyer de camins, i va a Madrid. Però només un any després, l'any 1915, quan Rovirosa ha fet els divuit anys, mor la seva mare Anna Maria, una mare fràgil, que estava paralítica, i Guillem en aquell moment, en un procés que ja li havia començat en plena adolescència, trenca amb la vida cristiana i s'allunya explícitament de la fe. De fet, de petit Guillem era un apassionat per la veritat, un tret que li ha comunicat el seu pare. Molt inquiet intel·lectualment i amb un poderós capteniment científic, però a la vegada una infatigable recerca de la veritat, de la veritat profunda de la vida, del sentit de l'existència, també en l'àmbit religiós. Per això, no és tan estrany que la religiositat tradicional que ell havia begut de la seva família o també del col·legi dels Escolapis on havia estudiat, no li donava respostes als seus interrogants sobre el dolor, sobre la mort, sobre la misèria dels homes, sobre la bogeria de la seva mare, i tot plegat, causa que als divuit anys abandonés la fe cristiana. És com un petit sant Agustí d'Hipona, pare de l'Església del segle IV i V. Viu en un temps de desorientació i de recerca de llum en molts àmbits, menys en el cristià, que creu que ja coneix. Amb això sí que és representant de la nostra època. Llavors va passant per coses que passen sant Agustí i uns quants intel·lectualoides del segle XX. Per exemple, el món esotèric espiritista de finals del XIX és impressionant, és a dir, hi ha una gran quantitat de societats espiritistes. És lògic. Sempre que hi ha una aposta molt seriosa cap al racionalisme científic hi ha una reacció paral·lela sistemàticament a la història de la humanitat. De manera que els esoterismes neixen com a resposta als excessos científicistes positivistes que s'estan produint i de difícil digestió en aquell moment. Passa per l'espiritisme, passa per la teosofia també i, per suposat, tot això, com que és prou llest, ho va aparcant. Està engrescadíssim durant uns mesos i passa a la següent. Passa a les religions orientals que li interessin més, el budisme i l'hinduisme, i decebut a la llarga, del que li dona de si, dels resultats, cada cop es fa més escèptic, i anirà reafirmant-se, de moment, en que només en la ciència es troba un mínim de certesa, de veritat que l'home pugui

comprendre. De manera que l'aposta científica, cap al final de la seva joventut, se li confirma, se li ratifica.

Són els anys en què ingressa en l'escola de directors d'indústries elèctriques i de mecànica aplicada de Barcelona. Publica dos llibres sobre qüestions elèctriques, i als vint-i-cinc anys es casa amb un personatge també curiós. Els personatges singulars troben parelles singulars. Es casa amb Caterina Canals, i no tindran fills. El Guillem aquells anys es dedica al disseny i la fabricació de joguines mecàniques i elèctriques de l'època. Participa, per exemple, a l'exposició universal de Barcelona de 1929 presentant objectes de la seva creativitat. El mateix any, quan la seva sogra mor, es trasllada amb la seva dona Caterina, a treballar i a viure a París. Allí viurà uns anys. És un moment interessant perquè l'obre a tot el món europeu i occidental. I és aquí a París quan hi ha un punt d'inflexió important en la seva vida.

L'any 1932, quan aquí estem començant la segona república i elaborant l'Estatut d'Autonomia, en el mes de maig, Guillem passa casualment per davant de la parròquia de sant Josep de París, i en aquell moment està fent la visita pastoral el bisbe de París, el cardenal Verdier, està fent el sermó; Guillem entra, hi està dos minuts i surt, perquè tots aquests rotllos eclesiàstics el posen nerviós. Però aquells dos minuts són perillosos, s'ha posat a l'abast... i li queda una frase, que després repetirà en diversos escrits: «El cristià és un especialista del Crist. El millor cristià és el que més sap de teoria i pràctica de Jesús». Aquesta és la frase que sent i que li canviarà la vida perquè es queda desconcertat. S'adona que no té ni idea de Jesús. S'adona que no sap qui és, que ho ha buscat tot menys a Jesús de Natzaret, que ha estat negant el que desconeixia. De manera que, a partir d'ara, es posa, com és ell, amb el seu temperament que gràcies a Déu no ha perdut, a la recerca de Jesús, gairebé de manera obsessiva.

És interessant constatar que és el mateix any, 1932, i gairebé el mateix mes, que comença una revista a París un personatge molt interessant, Emmanuel Mounier, el creador del personalisme comunitarista, filòsof cristià, catòlic, molt suggerent, que morirà jove i que influirà molt positivament la seva lectura, en els anys posteriors, a Guillem Rovirosa. La revista és «Esprit», «Esperit» en català. En aquesta revista, Mounier deixa anar una frase que la farà seva Rovirosa al llarg de tota la seva vida. La frase també és curiosa: «No és la força la que fa les revolucions, és la llum». És la llum de la realitat, lògicament per a ell la llum de la fe.

Fem un parèntesi. Les obres completes de Rovirosa han estat publicades des de l'any 1995 al 2008. Són sis volums que ens ha deixat de textos escrits. Una obra bastant exhaurida, que és difícil de trobar si no és a biblioteques. Però l'editorial Nuevo Inicio de Granada està editant aquests darrers anys algunes obres de Guillem Rovirosa.

En aquesta recerca llegeix una vida de Jesús que l'impresiona molt. És bastant carrinclona, si l'agafem ara, però a ell l'impresiona: «La vida de Jesús» de François Mauriac, un escriptor del moment, francès catòlic. Llegeix això i s'endinsa en els evangelis. Encara no ha fet l'adhesió de fe. Està en recerca, i potser per la mateixa recerca i les tensions que viu, li rebrota una tuberculosi que havia tingut de jove.

L'havia patit deu anys abans i, de fet, és el que li havia obligat a endarrerir els estudis i canviar de lloc, fins i tot. De manera que el matrimoni Rovirosa decideix en aquell instant tornar a Madrid. Estem al 1932, en plena Segona República espanyola. I passen uns mesos de recuperació a El Escorial. Allà hi ha els agustins, i allí coneix al pare Fariña, un home tot devot però molt llest, de manera que, quan veu a Rovirosa, veu de seguida que és qüestió de no entrar en confrontació perquè és agressiu dialècticament, i el que fa és donar-li «Les confessions» de Sant Agustí perquè ho llegeixi; un llibre que durant segles era preceptiu, i tota persona de cultura l'havia de llegir, i on sant Agustí explica la seva vida i la seva conversió.

Rovirosa es baralla amb sant Agustí moltíssim, a cops de puny pràcticament, però arriba un moment en què queda derrotat, perquè ell busca la *veritas*, la veritat. I, en aquell moment, és quan els diàlegs amb el pare Fariña li són de gran ajut, perquè Rovirosa li pregunta i Fariña es limita simplement a donar les respostes elementals. És quan té, diu ell, «la meva veritable conversió». I la vigília de Nadal de 1933 diu que «vaig fer la meva segona primera comunió». Torna a la fe de l'Església en aquell moment. Estem a l'any 1933.

A partir d'ara, Rovirosa i la seva dona Caterina, que l'ha acompanyat en el seu itinerari de forma discreta però potent, és a dir, és una dona molt catòlica i, per tant, l'acompanya a través de la pregària, el silenci, la paciència. A partir d'ara faran un «pacte tripartit amb Déu», de profund compromís cristià. Es lliuraran al treball apostòlic entre els pobres dels barris obrers, oferint a Déu el seu temps, la seva feina, la seva professió en els barris obrers. Tota la seva vida matrimonial estarà lliurada a aquest servei social. Aviat viuran el dramatisme de la guerra civil. Rovirosa treballa, llegeix diversos textos, treballa d'obrer. Després, durant la guerra, en la situació gravíssima que hi ha, treballa d'obrer en una fàbrica però ha de marxar de Vallecas per la guerra, perquè estan ocupades algunes zones en aquell moment pels republicans, i ha de desplaçar-se amb la seva dona a viure en un pis del centre. I, en el centre, va a parar, per pura casualitat, tot i que ja sabem que per la banda cristiana no hi ha casualitats, tot és providència, va a parar a un pis on en els soterranis, els jesuïtes d'amagat havien deixat una biblioteca social meravellosa, boníssima. L'havien deixat allà en paquets i havien marxat.

Ell, al cap d'uns quants dies, descobreix la biblioteca. I aquí tenim un dels trets més fonamentals de Rovirosa. Ell es caracteritzarà per ser un obrer que viu entre obrers, amb una formació al·lucinant. Està convençut que sense formació es morirà ell, els obrers en l'alienació que se'ns menja... Aquest és Rovirosa. Aquesta biblioteca que troba a baix del seu pis és esplèndida. En plena guerra civil, el que fa és començar a llegir. És elegit representant dels obrers d'esquerres de tota la fàbrica i, com a bon catòlic, fa una capella clandestina, i es fa missa a casa seva d'amagat. S'hi jugava la pell en aquell moment. Fa venir capellans, amaga religiosos que són perseguits... i mentre, va llegint. I llegint el millor que hi havia de filosofia i teologia social de l'època. Comença a conèixer els Pares de l'Església. Si la gent conegués el radicalisme evangèlic dels pares de l'Església, ens burlaríem dels revolucionaris del segle XIX i XX, perquè allò sí que és radicalisme. Però són molt desconeguts. I fins

fa poques dècades no disposàvem de bones traduccions, estaven només en grec i llatí.

Rovirosa ha dit que aquestes lectures, amb el treball obrer que fa durant la guerra, són la seva segona conversió. Hi ha hagut la primera conversió amb la segona primera comunió i ara ve la segona conversió, a partir d'ara, en aquest moment.

Acaba la guerra i, com que havia estat president del comitè obrer de la seva empresa, és condemnat a sis anys de presó, que afortunadament es reduiran a un any, i queda en llibertat l'any 1940. És a finals d'aquest any quan Rovirosa s'incorpora a l'Acció Catòlica. Ja havia estat fundada feia uns pocs anys a Madrid, a la parròquia de san Marcos. Fa una cosa que tenia moltes ganes de fer, començar a estudiar teologia una mica formalment. S'acaba de fundar a Madrid l'Institut Central de Cultura Religiosa Superior, i ell serà de la primera promoció, tres anys d'estudis, l'equivalent al que és aquí els tres anys de Ciències Religioses, actualment. En aquell moment es funda l'Institut i ell és un dels primers laics que hi estudia Teologia.

És cridat llavors pel Consell Diocesà de Madrid i li demanen que col·labori socialment en l'Església. L'Església de Madrid estava com la de Barcelona a l'any 1940, desfeta, amb unes pèrdues immenses de personal. O els havien matat, o estaven exiliats o els havien expulsat... Ell col·labora de seguida i té el somni de retornar el Crist als obrers, als pobres. Són els anys de la fam a Espanya. L'any 1946 serà quan els bisbes espanyols, a través de l'ACO, demanen a Rovirosa que fundi i creï la Hermandad Obrera de Acción Católica (HOAC), que encara existeix. Rovirosa ho acull ple d'alegria, deixa la seva feina a l'institut Llorente on treballava en aquell moment, i s'entregarà plenament al treball apostòlic. Viu com un obrer, com un obrer pobre.

Qui us manté? Li pregunten en una carta. Respon: «Déu. Déu em manté. És el nostre sosteniment».

Puja a Montserrat, té una relació amb l'Abadia d'una gran intimitat, coneix dos o tres monjos, i s'hi acompanyarà durant la resta de la seva vida. Sempre serà un refugi on pujarà sovint per pregar, per recuperar-se, per escriure...

Prepara la primera setmana nacional de la HOAC amb el que serà l'inici oficial de l'ACO a Espanya, i tira endavant dos butlletins: el butlletí oficial de la HOAC i una altra revista que té un nom simpàtic: «Tu», un setmanari obrer, valent, cristià, seriós i que, evidentment, l'autoritat civil de la dictadura de Franco no suportarà gaire temps i la censurarà l'any 1952.

Un any després de la fundació de la HOAC (que és del 1946), es funda Caritas Espanyola, de la qual ara hem celebrat el 75 anys. És del 1947. O sigui, hi ha un ambient de sensibilitat cap a la misèria. Jo que he viscut al monestir de Poblet, sé que en aquells anys van morir quatre monjos de gana, com moria molta gent pels pobles espanyols. No tenien res per posar-se a la boca i normalment morien perquè estaven tan febles que agafaven qualsevol infecció i es morien. Així estava el nostre país.

Com deia, es crea Caritas Espanyola en el 1947, però aquell mateix any hi haurà un episodi dolorós per a Rovirosa. La seva dona Caterina, que ha estat sempre al seu costat en el camí vers la fe, en la seva alegria de convers i en els seus projectes d'apostolat, pensant que la seva presència podia estar fent minvar la dedicació del

seu marit a la tasca d'apostolat que Déu li confiava, decideix deixar-lo totalment lliure i desapareix de l'escena. Quan torna a casa, un dia qualsevol, Rovirosa es troba una nota que li ha deixat. La nota diu així: «Marxo per a que puguis seguir lliurement els teus camins. No em busquis. Que Déu et beneeixi com jo et beneixo». Sabem pel mateix Rovirosa que Caterina tenia alguns problemes mentals. La versió oficial és que va entrar en un convent, però ningú no ha pogut saber mai a on va anar. Tot són suposicions. Rovirosa la va buscar però no va trobar cap rastre d'ella mai. Aquest dolor el portarà sempre al damunt, però Rovirosa, de fet, assumeix el que ha passat i seguirà el mateix itinerari. L'any següent, al 1948, funda els Grups Obrers d'Estudis Socials i llença el que s'anomena el Manifest Comunitarista, que és un text amarat d'evangeli, i és l'ideal del que ell s'imagina que ha de ser la vida cristiana entre els obrers i els pobres.

Entregat a la formació recorre Espanya fent cursets, conferències, assemblees, articles... per acostar els pobres al catolicisme, a la vida cristiana de fe. Participa cada any a unes converses catòliques que tenen lloc a San Sebastián. Jo no tenia ni idea que entre el 1947 i el 1959 es van fer unes converses catòliques a San Sebastián on hi va anar el millor del pensament cristià europeu de l'època. Van ser dotze anys. A totes hi va anar Rovirosa. I allà és on té ocasió de conèixer, en directe, alguns dels grans del segle XX: De Lubac, Congar, Von Balthasar, Jean Guitton, Jean Leclercq... i aquí coneix al pare Manyà, a Zaragüeta... el millor del pensament cristià més obert i profund que hi havia en aquell moment. Va haver-hi aquí unes persones insignes, com Joaquín Ruiz-Giménez, el ministre d'Educació, o Martín Artajo, ministre d'Informació d'aquella època, que eren pietosos i estaven al govern de Franco, i van aconseguir fer uns congressos interessantíssims, fent venir aquí, de vegades d'amagat, alguna persona molt interessant. Al final, al 1959, els van censurar, però almenys durant una dotzena d'anys això va servir molt perquè Rovirosa i altres laics poguessin formar-se cristianament amb qualitat.

Com a bon signe de contradicció, Rovirosa també serà una persona tan neta i tan clara que suscitarà profundes inquietuds, no només per les paraules que diu sinó per la vida que porta. De manera que un estil com el seu delatava, sense voler, a qui no es volia o no estava disposat a prendre's seriosament la vida cristiana, sense voler denunciar, perquè ell és extremadament respectuós, no només amb la jerarquia eclesiàstica sinó amb tots els cristians amb els que es troba.

Però què va passar? El que era d'esperar. I ell ho comenta amb humor, fins i tot, de gran. Les sospites, les murmuracions, les enveges, les calúmnies falses comencen a caure i arriben no només a ell sinó a tot l'staff dirigent, no només de l'ACO i de la HOAC sinó també de la jerarquia eclesiàstica. De manera que l'any 1957 el cardenal primat d'Espanya, pressionat per diversos camins i dels càrrecs de la HOAC, decideix destituir-lo de tota responsabilitat de la HOAC i de l'ACO. I no es va queixar mai de res. No trobareu ni una observació negativa d'això. Va deixar el seu lloc, amb la seva destitució, i té la mala sotya que en sortir passa per un carrer i un tramvia se li emporta un peu. Va perdre un peu i es quedarà amb un peu de fusta. Quina llàstima no poder-vos oferir les cartes. Quina capacitat d'encaixar el cops que tenia. És impressionant!

Puja a Montserrat on passa una llarga temporada. I és quan escriu algunes de les millors obres que ens han quedat, en part per la convalescència. Escriu per exemple: «El primer sant cristià, Dimas el lladre». La llegenda diu que el Bon lladre es deia Dimas. Fa una meditació interesantíssima sobre el personatge del bon lladre, sense inventar res, dibuixant el context, perquè sabem poquíssim d'aquest home, però li treu un suc molt intel·ligent. O un altre llibre dedicat al traïdor Judes Iscariot. O un altre llibret molt suggerent: «La virtut d'escoltar». Escriu també «Cooperativisme integral», molt interessant a nivell econòmic. Són llibres que escriu entre el 1958 i el 1962. I seguirà fent conferències, xerrades i anades per Espanya.

Hi ha una anècdota molt bona que explica Josep M. Ballarín a les seves memòries: diu que a finals dels cinquanta o principis dels seixanta, ell també anava de vegades a Montserrat perquè l'havien defenestrat a Berga, al santuari de Queralt i, de tant en tant, anava a Montserrat. I es troba a Rovirosa. Es troben dos exiliats, diguéssim. Els dos tenen molt sentit de l'humor. Ballarín explica que quan coneix a Rovirosa, un dia li diu: «Hauríem d'escriure alguna cosa sobre el bon humor de Déu», perquè es troba a faltar. I és veritat, la teologia acostuma a ser massa seriosa.

Però tractar la teologia com El Quixot, per exemple, amb ironia i sentit de l'humor, costa molt de trobar. Doncs li ho proposa Rovirosa a mossèn Ballarín. No ho van escriure mai.

Morirà d'una embòlia cerebral, probablement pels problemes circulatoris també de l'accident, al cap dels anys.

Però encara una última dada: és que funda l'editorial ZyX, a principis dels seixanta. Ja va desaparèixer fa molts anys, però va publicar coses molt suggerents del 1965 al 1975, en aquells anys dels últims temps de la dictadura a Espanya. El primer llibre d'aquesta editorial té un títol provocatiu: «De qui és l'empresa?» Era d'aquest estil Rovirosa.

El missatge

Molts amics i contemporanis de Rovirosa han destacat algunes de les seves virtuts. Citem unes quantes, només com a pinzellades.

- La recerca insubornable de la veritat, sigui quina sigui, m'agradi o no.

- Rebuig de qualsevol ombra d'aburgesament de l'esperit i, en canvi, assumptió de la pobresa com a gràcia, no com a desgràcia.
- La resistència a rebaixar ni un gram el foc de l'evangeli. Intentar-lo rebre en l'estat pur.
- La gràcia meravellosa de perdonar sempre i de no sentir-me mai ofès, dirà. Absència de ressentiment. Em fa pensar en la meua àvia que deia que no ofèn qui vol.
- La primacia o la prioritat dels més pobres en l'entrega cristiana. Una preferència clara.
- Un talent excepcional per descobrir la millor teologia i espiritualitat que s'estava elaborant i integrar-la en la seva vida. No només era un lector, sinó que era un lector que aplicava el que llegia. Ell valorava la formació com un element emancipador de la classe treballadora i dels pobres.
- La seva pedagogia o l'estil planer per empatitzar i fer-se intel·ligible pels més petits, pels últims. Els seus llibres els pot llegir qualsevol. Ho entén perfectament qui l'agafi perquè és molt horitzontal i no deixa de ser profund, a la vegada.

Totes aquests virtuts tenien la seva font en un lloc discret i senzill molt clar. Neixen de la virtut d'escoltar. Rovirosa escoltava la realitat amb passió i, des de la seva conversió, va aprendre a fer silenci interior, a callar per dins i fer desaparèixer el seu «jo», quelcom imprescindible per purificar els sorolls que ens arriben del món. I, a la vegada, prestar atenció al tu de Déu, al tu de l'altre, al de la seva veritat, al seu sofriment. I, si per a Rovirosa Crist està en l'altre, escoltar l'altre és escoltar el Crist.

Per posar una pregunta per a nosaltres: ¿Com podríem generar sentiment comunitari entre nosaltres? ¿Com podríem tenir un sol cor i una sola ànima en la família, en el treball, en els nostres grups... si no aprenguéssim a escoltar-nos? Enmig de l'individualisme galopant i de les divisions entre els homes del nostre temps, els cristians tindrem sempre el deure de donar testimoni de fraternitat, de comunió, no d'homogeneïtat, sinó de comunió, de contrapunts. Sobretot, saber escoltar quan es tracta d'opinions contràries a les nostres, o quan ens corregeixen.

Però qualsevol que hagi escoltat Rovirosa en directe, o llegeixi els seus escrits, endevinaria de seguida que tot el seu misteri, el misteri de la seva persona, de la seva alegria, del seu amor als pobres..., és el seu arrelament en el Crist, i el Crist de la creu. Està arrelat, està clavat en el Crist de la creu, i en el si de la Trinitat.

En un món modern on Déu ja no compta per a res i l'alienació consumeix molt sovint les ànimes, en una societat en què l'Església anava perdent tota rellevància crítica i s'estava reduint a manifestacions religioses externes (processons, romeries als santuaris, exposicions del Santíssim...) encantadores però sense capacitat ja de canviar els cors, en un món així Rovirosa té la intuïció dels sants, que és anar a les

fonts, al centre de la fe, Jesús. Allò que es dona per suposat, que ja sabíem. Tota la seva vida farà una profunda aposta per la formació, en el sentit literal, que vol dir prendre la forma del Crist, és a dir, la seva mirada, els seus sentiments, el seu estil de vida, els seus silencis... i s'endinsa en l'amor de Jesús al si de la Trinitat, en la seva relació amb el Pare i l'Esperit Sant. Compartir el sofriment dels pobres, la seva solitud, o el dolor silenciós de tots els menyspreats dels suburbis, no serà més, per al Guillem Rovirosa, que desplegar l'abraçada amorosa que Jesús crucificat li adreça. El que fa en Rovirosa és purament deixar-se estimar a lo bèstia per Jesús a la creu, que l'abraça, i aquesta abraçada ell la fa comunicativa amb tothom que troba, especialment amb els privilegiats, que sempre són els darrers, els que pateixen. Aquest és el misteri de Rovirosa. El seu esperit fratern i acollidor que tant captivava a amics i enemics, no neix de cap curs accelerat d'innovació, d'estratègia o de gestió empresarial, sinó d'haver quedat seduït per la comunió amorosa trinitària. S'ha quedat penjat de l'amor entre el Pare i el Fill i de com el Fill dona la vida per nosaltres. I això ho intenta comunicar. Va fer cursos de gestió empresarial i d'estratègia, en sabia molt, però sap que és secundari.

